

Банкул Л.Д.,
Сироткіна Ж.Є.
Ізмаїльський державний
гуманітарний університет

САМОСТІЙНА РОБОТА — НАЙВАЖЛИВІША ПЕРЕДУМОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА МУЗИКИ

У статті розглядається проблема вдосконалення формування педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів та музики. Доводиться доцільність самостійної роботи в означеному процесі. Пропонується методичне забезпечення щодо максимального використання можливостей самостійної роботи як передумови вдосконалення педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів та музики.

***Ключові слова:** самостійна робота, педагогічна майстерність, майбутні вчителі початкових класів та музики.*

Постановка проблеми

У Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») [1], Законах України «Про освіту» [3], «Про вищу освіту» [2], Національній доктрині розвитку освіти [5], Концепції педагогічної освіти [4] наголошується, що саме вчителю належить ключова роль у суспільстві та освіті. Завдяки його діяльності відбувається становлення підростаючого покоління, відтворюються й зростають інтелектуальний та духовний потенціали нації.

У нормативних документах актуалізується питання вдосконалення підготовки майбутніх фахівців різних спеціалізацій, зокрема вчителів початкових класів та музики.

Професійне становлення майбутнього вчителя початкових класів та музики — багатофакторний процес. Він не може бути максимально результативним без самостійної роботи майбутнього фахівця. Адже доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії, будуть, насправді, міцними. За даними ЮНЕСКО, у процесі викладання навчального матеріалу засвоюється 15% інформації, що сприймається на слух, і 65% інформації, що сприймається на слух і зір. Якщо ж навчальний матеріал людина опрацьовує сама, самостійно виконує завдання від його постановки до аналізу результатів, то засвоюється не менш як 90% інформації [6]. Отже, основне завдання вищої освіти тепер

полягає не в тому, щоб дати випускникам певні знання та навички, а в тому, щоб навчити їх учитися, завдяки чому вони далі, упродовж усього життя, зможуть поповнювати знання та вдосконалювати свій досвід у професійній діяльності.

Фундаментальні науково-педагогічні дослідження визначають загальні тенденції в організації самостійної роботи студентів. Самостійна робота є складним педагогічним явищем, під час дослідження якого науковці вибирають різні напрями. На теоретичному й методологічному рівнях проблему організації самостійної роботи студентів у процесі оволодіння знаннями розглядали Л.Аристова, В.Буряк, Є.Голант, М.Данилов, Б.Єсипов, Л.Жарова, В.Козаков, Б.Коротяєв, І.Лернер, О.Нільсон, І.Огородников, В.Паламарчук, П.Підкасистий, О.Савченко, А.Усова, Т.Шамова та ін. Питання розвитку самостійності під час позааудиторної діяльності досліджували О.Дубасенюк, Л.Клименко, В.Лозова, М.Лубенець, Л.Онучак.

Актуальність проблеми пояснюється передусім тим, що значення самостійної роботи у фаховій підготовці вчителів досліджується досить широко. Водночас на практичній діяльності позначається відсутність системного використання педагогічних можливостей самостійної роботи, безпосередньо спрямованої на вдосконалення педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів та музики. Крім того, мають місце суперечності, пов'язані з унікальною перспективою самостійної роботи у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу та неповним використанням її можливостей; необхідністю вдосконалення педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів та музики в процесі самостійної роботи та відсутністю відповідного методичного забезпечення.

Отже, актуальність проблеми, її недостатня розробленість і потреби практики зумовили природний інтерес до аналізу цього питання та визначили мету нашої статті — розробити методичне забезпечення щодо максимального використання можливостей самостійної роботи як передумови вдосконалення педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів та музики.

Виклад основного матеріалу

У чому ж полягає суть самостійної роботи? Самостійною є та діяльність, яку студент здійснює без сторонньої прямої допомоги, спираючись на свої знання, мислення, вміння, життєвий досвід, переконання, і яка через збагачення студента знаннями формує риси самостійності. Самостійна діяльність являє собою якість процесу пізнання, рису особистості майбутнього вчителя і форму організації навчання.

Проте на запитання, що заважає студентам учитися, майже 40% респондентів називають як основну причину «відсутність умінь самостійно працювати». Але сукупність інформації, яку отримують студенти у вищому нав-

чальному закладі з музичних дисциплін (фортепіано, практикуму шкільного репертуару, диригування, вокалу, методики музичного виховання, історії музики), як показує досвід, не є достатньою для успішного розвитку їхньої професійної майстерності. В цьому істинною передумовою може стати педагогічно продумана організація самостійної підготовки майбутніх учителів початкових класів та музики. Розв'язання проблеми розвитку самостійності студентів, як відомо, перебуває у взаємодії з активізацією методів навчання. Самостійна робота не може зводитися до виконання лише домашніх завдань, вона має охоплювати весь процес навчання у вищому навчальному закладі.

Кожна музична дисципліна має власну специфіку, яка зумовлює різноманітність варіантів самостійної роботи майбутніх фахівців. Зауваження, методичні рекомендації, адресовані викладачем студентові, у процесі занять з музичного інструменту виступають важливими передумовами того, що студент зможе навчитися самостійно працювати. Починаючи з виконання окремих завдань під час вивчення музичного твору, підбираючи зручну аплікатуру, засвоюючи окремі елементи фортепіанної фактури, студент зможе в подальшому перейти до самостійного розучування.

Досвід вказує на правомірність використання під час самостійного опанування студентами практикуму шкільного репертуару і фортепіано таких видів музичної діяльності, як:

- самостійне розучування музичних творів зі шкільної програми і «публічний» захист власної музичної діяльності в студентській аудиторії;
- підбір на слух знайомих мелодій та акомпанементу до них;
- читання з листа;
- транспонування.

У процесі засвоєння майбутніми фахівцями методики музичного виховання їхня самостійна робота має бути спрямована на вивчення творчого матеріалу, аналіз і методику розучування пісень, складання конспекту уроку музики і позакласного заняття, виготовлення наочності, підготовку обладнання тощо.

Засвоєння складного музичного матеріалу на заняттях з додаткового інструменту вимагає постійної уваги викладача до питань оптимізації процесу навчання й організації самостійної роботи.

Методисти визнають, що формування вмінь і навичок самостійної роботи здійснюється викладачем у єдності з розвитком виконавчих вмінь і навичок студентів. У процесі цих занять майбутній фахівець має зрозуміти і засвоїти прийоми й методи професійно-компетентної роботи над музичним матеріалом, навчитися самостійно ставити й вирішувати завдання, самостійно трактувати музичний твір.

Передовий досвід занять з диригування переконує, що доцільно мати на

увазі основні етапи самостійної роботи, а саме:

- музично-теоретичний аналіз твору;
- вивчення хорової партитури;
- технічну роботу над твором;
- художньо-виконавчу роботу над твором.

У межах курсу «Історія музичного мистецтва» для самостійного вивчення необхідно виносити питання, які глибоко висвітлені в літературі і легше засвоюються. Під час планування роботи з вивчення творчості композиторів бажано окремі питання виносити для самостійної роботи, враховуючи рівень знань студентів на основі міжпредметних зв'язків. Ідеться про музично-теоретичний аналіз твору, вивчення творчості окремих композиторів по класу музичного інструменту, диригування, практикуму шкільного репертуару. На наш погляд, важливо, щоб студенти самостійно вивчали лібрето опер, зміст балетів, прослуховували музичні твори.

Загально визнано, що в системі професійної підготовки вчителя музики важливе місце займає педагогічна практика, у процесі якої розширюється уявлення майбутніх учителів про характер професійної педагогічної діяльності та функціональні обов'язки вчителя. Основним змістом педагогічної практики є виховна робота з дітьми різних вікових груп.

Роботу з дитячим хором, проведення тематичних ранків, лекцій-концертів, вікторин, конкурсів спрямовано на зближення студентів зі школою, на активізацію інтересу майбутнього вчителя музики до естетичного виховання школярів.

Висновки

Як переконує досвід, велике значення у позакласній роботі має вміння фахівця використовувати музичні інструменти з метою залучення учнів до світу прекрасного. Використання на практиці дитячих музичних інструментів викликає величезний інтерес в учнів, сприяє розвитку музичної пам'яті, ритму, тембрового слуху, прищеплює любов до колективної музичної імпровізації. Суттєве значення має створення шумових оркестрів із введенням таких інструментів, як сопілка, цимбали, гуслі, металофон тощо. Такі оркестри мають свій подальший відбиток і в позаурочній діяльності, зокрема, у процесі гурткової роботи учнів.

Отже, методично організована, систематична самостійна робота студентів дає можливість підвищити якість професійних знань, фахових умінь та навичок у контексті навчального предмета, що вивчається, а також сприяє забезпеченню її безперервності, без якої неможлива позитивна динаміка в набутті педагогічної майстерності майбутнього вчителя початкових класів та музики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). — К.: Райдуга, 1994. — 62 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» / Вища освіта в Україні: нормативно-правове регулювання. — К., 2002. — С. 175–231.
3. Закон України «Про освіту» // Голос України. — Від 24 березня 1996 р.
4. Концепція педагогічної освіти / Інформ. зб. МО України. — 1999. — № 8. — С. 8–23.
5. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. — 2002. — № 20. — С. 2–4.
6. Черних В.П. Організація самостійної роботи в сучасній фармацевтичній освіті / В.П.Черних // Педагогіка і психологія. — 2002. — № 3.

В статье рассматривается проблема усовершенствования формирования педагогического мастерства будущих учителей начальных классов и музыки. Обосновывается целесообразность самостоятельной работы в указанном процессе. Предлагается методическое обеспечение относительно максимального использования возможностей самостоятельной работы как условия усовершенствования педагогического мастерства будущих учителей начальных классов и музыки.

Ключевые слова: *самостоятельная работа, педагогическое мастерство, будущие учителя начальных классов и музыки.*

In article the problem of improvement of formation of pedagogical skill of the future teachers of initial classes and music is considered. The expediency of independent work in the specified process is proved. Methodical maintenance concerning maximum use of possibilities of independent work as conditions of improvement pedagogical skill the future teachers Initial classes and music Is offered.

Key words: *independent work, pedagogical skill, the future teachers Initial classes and music.*